

Co přinese spotřebitelům nová koncepce trhu s elektřinou?

Brusel, 15 červenec 2015

Co přinese spotřebitelům nová koncepce trhu s energií?

Viz také: [tisková zpráva](#) Transformace evropského energetického systému – letní energetický balíček Komise udává směr (15. července 2015)

Co se rozumí „strukturou trhu s elektřinou“?

Koncepcí trhu se rozumí opatření, která upravují způsob, jakým tržní subjekty vyrábějí, dodávají a využívají elektřinu, obchodují s ní a využívají její infrastruktury.

Je důležité, že tato opatření – nebo jinými slovy koncepce – mohou transformovat energetickou soustavu a umožnit provozovatelům sítí, výrobcům i spotřebitelům (domácnostem a průmyslu) plně využívat nových technologií.

Velkoobchodní a maloobchodní trhy by měly být základem pro investiční rozhodnutí a podporovat rozvoj nových služeb poskytovaných inovativními společnostmi. V síťovém odvětví, jakým je odvětví elektřiny, vyžaduje efektivní koncepce trhu efektivní regulační dohled, zejména nad provozovateli distribučních a přenosových soustav.

Evropská komise chce prostřednictvím nové koncepce trhu zlepšit fungování vnitřního trhu s elektřinou. Energie by měla ve správnou dobu volně proudit do oblastí, kde je nejpotřebnější, společnost by měla mít co největší prospěch z přeshraniční hospodářské soutěže a měly by být zajištěny správné signály a pobídky pro správné investice. Zároveň by mělo dojít k úplné integraci rostoucího podílu energie z obnovitelných zdrojů.

Proč potřebujeme novou strukturu trhu?

Elektroenergetický systém v Evropě se právě nachází uprostřed období výrazných změn. Podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů se z dnešních 25 % zvýší v roce 2030 na 50 %. Ale i když slunce právě nesvítlí a vítr nefouká, musí se vyrábět dostatečné množství elektřiny, aby spotřebitelé nebyli bez dodávek a elektrická rozvodná síť zůstala stabilní. Trh s elektřinou se neustále vyvíjí a dnešní trh se od toho před pěti lety výrazně liší.

Protože chce EU pro všechny občany a podniky nastavit takové podmínky, aby byly dodávky energie spolehlivé a cenově přijatelné a aby se z Evropské unie stala světová jednička v oblasti obnovitelné energie, budou tyto změny pokračovat. Za prvé to znamená, že se stále větším množstvím elektřiny se bude muset obchodovat přes hranice, což vyžaduje účinnou spolupráci mezi všemi účastníky trhu. Vzhledem k tomu, že se podíl elektřiny vyráběné z obnovitelných zdrojů bude zvyšovat, musí mít síť kapacitu pro přeshraniční spolupráci, aby byla zohledněna narůstající variabilita výroby.

Nové základní technologie, jako jsou např. inteligentní sítě, inteligentní měřiče, inteligentní domácnosti, vlastní výroba a technologie na skladování energie, pomáhají občanům přijmout

odpovědnost za přechod na jiné zdroje energie, využívat tyto nové technologie ke snižování svých nákladů a stát se aktivními účastníky trhu.

Jak zvýšit flexibilitu trhů?

Flexibilní trhy lze vytvořit:

- umožněním, aby se spotřebitelé mohli aktivně účastnit trhu tím, že přizpůsobí svoji spotřebu cenám v reálném čase,
- zajištěním toho, aby trhy vysílaly správné signály pro investice do výroby, a efektivním využíváním dostupných zdrojů,
- budováním chybějící elektrické infrastruktury a lepším využíváním té stávající,
- flexibilním obchodováním – pro účinnou integraci obnovitelných zdrojů energie do rozvodné sítě musí mít výrobci, dodavatelé a obchodníci možnost obchodovat s elektřinou v okamžiku co nejbližší reálnému času, neboť jim to umožní lépe zohlednit odhady, kolik sluneční nebo větrné energie bude vyrobeno,
- zrušením regulovaných cen na jedné straně a neefektivních režimů podpory na straně druhé. Nebudou-li ceny odrážet skutečné náklady, bude to nesprávným signálem pro investory a spotřebitele elektřiny,
- zavedením koordinovanějšího přístupu, pokud jde o režimy podpory pro energii z obnovitelných zdrojů v členských státech. Investice by se měly řídit trhy. Na dobře fungujícím trhu jsou v době přebytku ceny nízké a při nízké výrobě vysoké. Tímto způsobem ceny signalizují investorům, kde budou investice nejvýhodnější.

Výrobci energie z obnovitelných zdrojů musí mít možnost konkurovat za stejných podmínek výrobcům konvenční energie. Pokud je v tomto ohledu stále potřebná podpora z veřejných zdrojů, účinnost by se mohla značně zvýšit přeshraniční konvergencí režimů podpory obnovitelných zdrojů energie, zejména užší regionální spoluprací.

Potřebujeme více elektrických sítí?

V oblasti efektivního využívání kapacit sítí bylo dosaženo významného pokroku. Díky „propojování trhů“ (prodeji elektřiny spolu s propojovací kapacitou, a nikoli odděleně) na rozsáhlých územích Evropy a výpočtu kapacity „na základě fyzikálních toků“ (ve vysoce propojené evropské síti se více zohledňuje skutečný fyzický tok elektřiny) došlo k výraznému zvýšení použitelné kapacity sítí. I přesto jsou však nadále potřebné další sítě jak uvnitř zemí EU, tak mezi nimi. Aby nedocházelo k nadměrným investicím do sítí, je třeba využít jiných možností flexibility, mimo jiné umožnit spotřebitelům přizpůsobit poptávku modelům výroby energie.

Co je třeba udělat k dosažení rovnováhy v sítích při kolísavé výrobě solární a větrné energie?

Za prvé, rozšíří-li se výroba energie z obnovitelných zdrojů po celé Evropě, může vysoká výroba díky vzájemně propojeným sítím kompenzovat nižší výrobu v jiných oblastech. Současně musí trh poskytnout jednoznačné finanční pobídky pro výrobce energie z obnovitelných zdrojů, aby jejich výroba byla co nejpředvídatelnější. V obdobích nízké výroby energie a vysokých cen mohou navíc pomoci spotřebitelé tím, že omezí svoji poptávku, přičemž trh jim musí za tuto jejich úlohu zajistit náležitou kompenzaci.

Na velkoobchodních trzích probíhá transformace na nízkouhlíkový a energeticky účinný systém. Proč dosud nemohou těchto výhod využívat drobní spotřebitelé?

V současné době nemá většina spotřebitelů v EU přístup k informacím o měnících se ekonomických a environmentálních nákladech při spotřebě energie v různých obdobích dne, týdne či roku. Tyto náklady neustále kolísají mimo jiné i kvůli počasí nebo našim každodenním činnostem.

Většina drobných spotřebitelů platí, někdy nevědomky, přírážku za stabilitu. To znamená nejen dražší energii, protože musíme zaplatit za více elektráren a sítí, abychom mohli vyhovět poptávce v občasných špičkách, ale i to, že dovážíme a spalujeme více fosilních paliv, než je nutné.

Někteří spotřebitelé však si volí smlouvy, které využívají fluktuace na trhu a snižují jim náklady. Například ve Finsku nebo Švédsku spotřebitelé, kteří zvolí smlouvu s dynamickými cenami elektřiny, uspoří díky těmto smlouvám a inteligentnímu měření 15 % až 30 % nákladů na elektřinu.

Další překážkou, která spotřebitelům brání v plné míře využívat probíhající transformace energetiky, je obtížné srovnávání faktur a nabídek od různých energetických společností. Kvůli němu pak raději zůstávají u stávajících dodavatelů. Zatímco velkoobchodní trhy jsou stále více transparentní a konkurenceschopné, drobní spotřebitelé pořád ještě často tápou v tom, jaké možnosti dodávek vlastně mají. Navíc, i v případě, že je spotřebitel schopen si najít lepšího dodavatele, mohou ho od změny odradit smluvní závazky a administrativní překážky.

Co přinese tento nový přístup spotřebitelům?

Je třeba zásadně změnit úlohu, kterou spotřebitelé na trhu hrají. Musíme dát spotřebitelům možnost přizpůsobit jejich spotřebu energie tak, aby mohli využívat změn v nabídce a poptávce v reálném čase.

Spotřebitelé musí mít možnost vystupovat jakožto kupující a prodávající s tím, že jim inovativní společnosti nabídnou nové služby založené na srozumitelnějších a srovnatelných pravidlech pro fakturaci a nabídky, které jim usnadní změnu dodavatele. Musí mít přístup k důvěryhodným a vhodným nástrojům na porovnávání cen a jejich vyjednávací síla musí být posílena prostřednictvím kolektivních režimů (jako je např. hromadná změna dodavatele či energetická družstva). Spotřebitelé musí mít možnost vyrábět a využívat vlastní energii za spravedlivých podmínek tak, aby se uspořily peníze, šetřilo životní prostředí a zajistila bezpečnost dodávek.

V neposlední řadě musí být spotřebitelé, kteří jsou více zranitelní nebo ohroženi energetickou chudobou, a domácnosti, pro které je obtížné přejít k jinému dodavateli či se stát prozumenty, během tohoto přechodu účinně chráněni a musí jim být nabídnuta konkrétní pomoc, která zvýší energetickou účinnost jejich domů.

Jak v tomto novém uspořádání zajistíme ochranu spotřebitelů a jejich dat?

Právní předpisy EU již poskytují spotřebitelům energie rozsáhlá práva a jejich prosazování zůstává i nadále prioritou. Kromě toho Komise v rámci svého nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele zvažuje vytvoření nových právních předpisů v oblasti energetiky. Vyčlenění

prostředky na zlepšení monitorování energetické chudoby v celé Unii a na šíření osvědčených postupů, které zajistí, že z této změny budou mít prospěch všichni občané ze všech sociálních vrstev.

Pro účinné využívání inteligentních měřicích systémů je zpracování osobních údajů nezbytné. Proto je nutno dbát na ochranu osobních údajů a zajištění bezpečnosti. Komise doporučuje, aby byla bezpečnost a ochrana údajů nedílnou součástí samotné koncepce.

Co se rozumí vlastní spotřebou energie z obnovitelných zdrojů?

V dnešní době mohou spotřebitelé díky výraznému snížení nákladů na technologie vyrábět vlastní elektřinu z obnovitelných zdrojů (například solární nebo větrnou energii) a využít ji částečně či celou buď okamžitě, nebo později za použití menších technologií na skladování energie (např. tepelného čerpadla nebo baterie). Takto mohou spotřebitelé, kteří vyrábějí vlastní energii, ušetřit peníze tím, že si elektřinu nekupují, ale vyrábějí, a dokonce mohou její nespotřebovaný přebytek odevzdat do sítě.

Vlastní spotřeba může pomoci snížit síťové ztráty, protože se elektřina vyrábí a využívá místně. Může rovněž snížit náklady na energetickou soustavu, například energie vyrobená pomocí solárních fotovoltaických panelů může ve slunných zemích přispět ke snížení poptávky po elektřině ve špičce způsobené používáním klimatizace. Vlastní spotřeba může v neposlední řadě pomoci mobilizovat i soukromé investice do transformace energetiky.

Vlastní spotřeba však může znamenat i nové problémy a snižovat příjmy provozovatelům sítě. Sít' může rovněž vyžadovat technické úpravy, aby byla zajištěna bezpečnost a spolehlivost. Komise stanovila osvědčené postupy, které by měly zemím EU pomoci při propagaci nákladově efektivní vlastní spotřeby.

Jakou úlohu může v nové struktuře trhu sehrát skladování energie?

S rychlým rozvojem různých zdrojů obnovitelné energie se zkomplikoval bezpečný provoz sítě a výrobci i spotřebitelé musí mít možnost na tento problém, který vyžaduje flexibilitu, reagovat. Měli by k tomu být i podněcováni. Nezbytnou flexibilitu by dále zvýšila integrace skladování energie do trhu s elektřinou: elektřina by měla být skladována tehdy, když je jí nadbytek a ceny jsou nízké, a měla by být uvolněna v okamžiku, kdy je výroba nízká a ceny vysoké. Tím by se vyrovnaly rozdíly ve výrobě energie.

Co bude následovat?

Na základě veřejné konzultace zaměřené na trh s elektřinou připraví Komise ve druhé polovině roku 2016 legislativní návrhy. Dají se předpokládat případné změny v právních předpisech týkajících se vnitřního trhu, směrnice o obnovitelných zdrojích energie, směrnice o energetické účinnosti a nařízení o energetické infrastruktuře.

Komise bude rovněž pokračovat ve spolupráci s příslušnými zúčastněnými stranami na vytvoření nástrojů, které umožní spotřebitelům, aby se stali aktivními účastníky trhu. Jedná se např. o nástroje na porovnávání cen a nabídek, určování minimálních norem pro klíčové informace o vyúčtování a ochraně údajů.

Chcete se dozvědět více?

Další informace a dokumenty viz:

<https://ec.europa.eu/energy/en/news/new-electricity-market-consumers>

Velkoobchodní a maloobchodní trh viz:

<http://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers>